

**ДО
Г-ЖА ДЕНИЦА САЧЕВА
МИНИСТЪР НА ТРУДА И
СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА**

Относно: дължимите такси от потребители на социални услуги, които в ситуация на извънредно положение и ползват само дистанционна подкрепа.

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО САЧЕВА,

Към мен се обърнаха представители на неправителствени и родителски организации с редица въпроси, свързани с таксите, които се дължат от потребителите на социалните услуги – Дневен център и Център за социална рехабилитация и интеграция (ЦСРИ), в режим на извънредно положение и неприсъствени занятия.

Безспорно социалните услуги са сред най-успешните инструменти за подкрепата на децата и хората с увреждания и като такива имат особено важно значение за адекватното им социално включване. В ситуацията на извънредно положение и в контекста на социална изолация, която трябва да се спазва, социалните услуги са изготвили дистанционни програми, за да продължат своята дейност в интерес на хората с увреждания и техните семейства, което се отчита като важна подкрепа. В писмата се отбелязва, че в голямата си част тези програми имат преди всичко кризисен характер, но все пак те дават възможност на децата над 16 години и хората с увреждания да се справят по-успешно с изолацията, като в някаква степен компенсират обичайните им рутинни действия и занимания, с които са свикнали.

Родителите на хората с увреждания всекидневно полагат усилия да ги подкрепят при изпълнението на задачите, поставени от специалистите на социалните услуги, съобразявайки се с индивидуалните планове за развитие и въпреки трудностите, които срещат при работата им с различни технически устройства, те имат волята и куража да не изоставят близките си.

В периода на извънредното положение, социални услуги са направили всичко възможно да адаптират дейностите си спрямо новите мерки, като са продължили в дистанционен режим да оказват помощ и съдействие на потребителите си и на семействата им, да предоставят психологическа подкрепа и да ги обучават за работа с компютър. Тази нова реалност обаче поставя пред доставчиците на социални услуги, които са държавно делегирани дейности, и нови проблеми, като един от тях е този за дължимите от потребителите такси. Самите доставчици отчитат, че в настоящата ситуация децата и хората с увреждания са особени уязвими и са сред най-рисковите групи от заразяване и тежко протичане на заболяванията, като и добре познават финансовите трудности, които срещат перманентно техните семейства и близките им. Именно и поради това те се обръщат за разяснение към Агенцията за социално подпомагане (АСП), като посочват, че съгласно разпоредбите на Тарифата за таксите за

социалните услуги, финансирани от държавния бюджет, приета с ПМС № 91 от 21.04.2003 г., последно изменение и допълнение от 14.05.2019 г., дистанционните услуги, които те предоставят на своите потребители, няма как да ги остояностят и не са в обем и вид, регламентирани в договорите с потребителите.

С писмо № 08-00-4238/30.03.2020 г. от АСП дават указания на доставчиците на социални услуги единствено за компонентите, които са включени при определяне на размера на таксите за социалните услуги, като посочват още, че в Закона за извънредното положение не се предвиждат мерки за освобождаване от такси. Според това указателно писмо таксите трябва да се заплащат по установения ред, като единствено се отбелязва, че потребителите трябва да ги заплащат спрямо броя дни и часове, които са ползвали. Спрямо посочения аргумент, че в Закона за извънредното положение не е регламентиран въпроса с таксите за социални услуги, които се ползват неприсъствено, ще отбележа, че хората не трябва да бъдат потърпевши от действия или бездействия на администрацията, пропуснала да уреди съответни положения.

Трябва да се отбележи, че писмото на АСП е твърде общо, което се подчертава и от организациите, обърнали се към мен, то е неясно и не дава конкретни отговори на конкретните въпроси. Поради това са изпратени отново десетки жалби и въпроси към АСП. На 14.04.2020 г. АСП изпраща ново указателно писмо до доставчиците, но в него отново не се дават отговори на въпросите:

- Как се остояността услуга, чиято форма на предоставяне не е разписана в Тарифата за таксите за социалните услуги, финансирани от държавния бюджет, и която е различна от договорената и в различен обем?
- Кои са действителните месечни разходи за издръжка на едно лице, които формират размера на таксата, съгласно разпоредбата на чл. 4 от Тарифата за таксите?
- Защо не се съобразява обстоятелството, че услугата се предоставя неприсъствено и нейната форма е повече като кризисна интервенция за социално уязвими граждани?

В жалбите се подчертава, че ситуацията с дистанционните услуги е идентична с тази за дължими такси за мобилни услуги. Припомнят, че с писмо от 2015 г. АСП разяснява, че „Тарифата на таксите за социални услуги, финансирани от държавния бюджет, не касае мобилно предоставяне на социални услуги, поради което и в текстовете не е посочен ред за определяне на таксите. От това следва, че не се дължат такси, които да се заплащат в тези случаи“.

Доставчиците на услуги са на мнение, че методическата роля на АСП е формално изпълнена, като очакванията им са били да бъдат дадени конкретни указания за начина на изчисляване на таксите на лицата, ползващи дистанционни **дейности за подкрепа** от страна на Дневен център и ЦСРИ. Липсата на нормативен регламент към настоящия момент на изчисляване на таксите за социалните услуги, предоставяни дистанционно и кризисно, определено възпрепятства тяхното законосъобразно определяне.

Важно е да се отбележи, че несъбирането на таксите в периода на извънредното положение, няма да накърни правата и интересите на персонала в услугите и те ще продължат да получават своите трудови възнаграждения, поради това, че таксите се използват само за заплащане на разходи, направени за самия потребител- като разходи

за хигиенни материали, за консумативи и за храна, които те очевидно сега не получават. В случая събирането на такси поставя в риск доставчиците на услугите, единствено от гледна точка на факта, че с дадените формални указания те са принуждавани да извършват действия, които са незаконосъобразни и които биха довели до сериозни последици при последващите проверки от контролните органи. Не на последно място, е възможно самите потребители да си потърсят правата по съдебен ред за събраните им такси.

Като омбудсман и председател на Съвета за наблюдение на Конвенцията за правата на хората с увреждания имам устойчив ангажимент за защита на правата на хората с увреждания. Бих искала да подчертая, че добре познавам проблемите и предизвикателствата, пред които са изправени хората с увреждания, особено тези с интелектуални затруднения, които ползват услугите – Дневен център и ЦСРИ. Неведнъж публично съм изразявала позицията си, че са необходими още много мерки и усилия, за да се гарантират правата на децата и хората с увреждания и да им се осигури правото на независим живот. Сред основните бариери, с които хората с увреждания и техните семейства се сблъскват, са тези от финансов характер, което ограничава и достъпа им до основни права. Затова в ситуацията на извънредно положение е необходимо към тях да бъдат насочени много повече специални мерки за подкрепа, за да не изпаднат в още по-голяма криза и изолация. Смятам, че в подобен момент на обществено изпитание трябва да държим под особено внимание правата и интересите на децата и хората с увреждания като особено уязвими групи, за да не се допуска те да регресират в своето развитие.

Това налага извършване и то в спешен порядък на анализ на рисковете пред хората с увреждания, за да могат да бъдат планирани и допълнителни мерки за подкрепа и грижа, като се включат още ресурси за това.

С оглед на гореизложеното и в контекста на ангажиментите, поети от България за ефективна защита на правата на хората с увреждания, Ви препоръчвам, да издадете указания и за времето на извънредното положение, потребителите, които ползват дистанционна подкрепа от Дневните центрове и от ЦСРИ, да бъдат освободени от заплащане на такси. Това ще бъде не само социално справедливо към хората с увреждания, но и ще даде надежда на семействата им, че в усилията си, които полагат за своите близки, не са сами.

Вярвам, че ще бъда информирана в разумен срок за предприетите от Вас действия.

С уважение,

**ДОЦ. Д-Р ДИАНА КОВАЧЕВА
ОМБУДСМАН НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**